

T.B.M.M.

(S. Sayısı : 797)

**Vakıflar Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair 16.2.1995 Tarihli
ve 4073 Sayılı Kanun ile Anayasanın 89 uncu Maddesi Gereğince
Cumhurbaşkanınca Geri Gönderme Tezkeresi ve Plan ve Bütçe
Komisyonu Raporu (1/834, 3/1757)**

Türkiye

Cumhurbaşkanlığı

B.01.0.KKB.0.00.00.01

KAN.KAR. : 39-18/A-1-95-120

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 21 Şubat 1995 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-914-3779 sayılı yazınız.

İlgideki yazınıza ekli olarak gönderilen ve Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul olduğu bildirilen 4073 sayılı "Vakıflar Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun", aşağıda arz edilen nedenlerle Anayasanın 89 uncu maddesi gereğince bir defa daha görüşülmek üzere iade edilmiştir.

1. 5.6.1935 tarihli ve 2762 sayılı Vakıflar Kanununun yürürlüğe girdiği tarihte sahih, gayrisahi, tahsisat kabilinden olan vakıfların yangın, zelzele gibi doğal afetler sonucu yok olmaya başlaması ve o sırada Vakıflar İdaresinde yeterli tahsisat bulunmaması sebebiyle, bu vakıfların ihya edilmesi ve geliri sağlanması amacıyla Kanunun 27 nci maddesinde;

"Mevcut mukataalı toprakların veya icareteynli gayrimenkullerin mülkiyetleri, icare veya mukataalarının yirmi misli bir taviz karşılığında mutasarrıfına geçirilir. Taviz ister toptan, ister taksit ile ödensin ilk ödeme yılı için tahakkuk ettirilen icare veya mukataa üzerinden hesap olunur."

Hükmü getirilmiştir.

2. Aradan geçen zaman içinde değeri trilyonlarca liraya yaklaşan bu mülklerden yılda yaklaşık elli milyar liralık gelir elde edildiği, düşük düzeyde gelir sağlanmasının mevzuattaki noksanlıklardan kaynaklandığı görülmüş ve 22.9.1983 tarih ve 2888 sayılı Kanunla; 1952 yılında yapılmış değişiklikle getirilmiş olan ek fıkra aşağıdaki şekildedir.

"Bu maddede öngörülen ve ilgililerince Vakıflar İdaresine ödenmeyen taviz bedelleri bu gayrimenkul için 1319 Sayılı Emlak Vergisi Kanunu gereğince verilen en son beyanname ile beyan edilen vergi değerinin yüzde yirmisi oranında hesap edilerek ilgili Vakıflar İdaresince alınır. Beyanamedeki değer gayrimenkulün rayiç bedelinin altında olduğu Vakıflar İdaresince anlaşıldığı takdirde, Vakıflar İdaresi ilgili Vergi Dairesinden bu gayrimenkule ait rayiç bedelinin tespitini ister. Taviz bedeli ödenmeden ortaklığın giderilmesine veya cebri icra yoluyla satış yapılacak olan gayrimenkullerin taviz bedellerinin hesaplanmasında, satış bedeli ile vergi değerinden fazla olanı esas alınır."

3. 22.9.1983 tarihinde yapılan bu değişikliklerden sonra bu tür vakıfların taviz bedelleri yukarıda getirilen esaslara uygun olarak ve rayiç bedeli esas alınmak suretiyle uygulama sürdürülürken "Tahsisat Kabilinden Vakıflar" yönünden ihtilaflar çıkmış ve uygulamada bir takım tereddütlerin doğmasına neden olmuştur.

4. Bunun üzerine Hükümet, 22.9.1983 tarih ve 2888 sayılı Kanunla getirilen uygulamaya tamamen sadık kalarak; Vakıfların türüne göre ayırım yapılmaksızın mevcut mukataalı toprakların veya icareteynli gayrimenkullerin taviz bedellerinin ödenmesinde, o gayrimenkulun rayiç bedelinin esas alınması yolunda bir kanun tasarısını Yüce Meclise sunmuştur.

5. Kanun tasarısının Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülmesi sırasında, vakfın türüne göre ayırım yapılmaksızın mevcut mukataalı toprakların veya icareteynli gayrimenkullerin taviz bedellerinin, illerde defterdarlık, ilçelerde mal müdürlüğü (kıymet takdir komisyonunca) takdir edilecek rayiç bedelinin yüzde elli oranında hesap edilecek taviz karşılığında mutasarrıfına geçirilmesini kabul etmiştir.

6. Buna karşılık kanun tasarısının Genel Kurulda müzakeresi sırasında verilen bir önerenin kabulü ile bu tür vakıf taşınmazlarının mülkiyetlerinin "bu gayrimenkullerin vergi değerinin yüzde elli oranında hesap edilecek taviz karşılığında mutasarrıfına geçirilir." Hükümü kabul edilmiştir.

7. Bilindiği gibi; bugün için gayrimenkullerin vergi değerleri, o gayrimenkullerin rayiç bedellerinin çok altında gösterilmektedir. Halen yürürlükte bulunan maddede, bu husus göz önüne alınarak, 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu gereğince verilen en son beyannamedeki değer, gayrimenkulün rayiç bedelinin altında olduğunun anlaşılması halinde kıymet takdir komisyonlarınca rayiç bedelinin tespit edileceği ve satış bedelinin, rayiç bedeli esas alınmak suretiyle belirleneceği açıklanmıştır.

Yüce Meclise kabul edilen metinle; yıllardan beri uygulanan ve kurumlaşmış bir mahiyet arz eden, (rayiç bedeli müessesesi), madde metinden çıkarılmış, bu suretle vakıfların gerçek değerinin çok altında bir fiyatla satılması sağlanarak, Hazinesinin zararına, bir kısım kişilerin haksız kazanç sağlamasına yol açacak bir hüküm ortaya çıkmıştır.

Bütün bu sebeplerle kanun ilişkide iade edilmiştir.

Arz ederim.

Süleyman Demirel
Cumhurbaşkanı

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Plan ve Bütçe Komisyonu

9.3.1995

Esas No. : 1/834, 3/1757

Karar No. : 111

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülerek kabul edilen ve onaylanmak üzere 21.2.1995 tarihinde Cumhurbaşkanlığına sunulan 16.2.1995 tarih ve 4073 sayılı "Vakıflar Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" Cumhurbaşkanınca Anayasanın 89 uncu maddesi uyarınca bir defa daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına geri gönderilmiş ve Başkanlıkça, Gerekçeli Geri Gönderme Tezkeresi ile birlikte 1.3.1995 tarihinde Komisyonumuza havale edilmiştir.

Bu defa, Komisyonumuzun 9.3.1995 tarihinde yaptığı 36 ncı birleşimde anılan Kanun ile geri gönderme tezkeresi, Hükümeti temsilen Orman Bakanının başkanlığında, Maliye Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ve Vakıflar Genel Müdürlüğü temsilcilerinin de katılmalarıyla incelenip görüşülmüştür.

Geri gönderme tezkeresinde söz konusu kanunun uygulamaya konulması halinde; tatbikatta gayrimenkullerin vergi değerlerinin, o gayrimenkulün rayiç bedelinin çok altında gösterildiği, bu nedenle, Vakıflar Kanununda yıllardan beri uygulanan ve kurumlaşmış bir mahiyet arz eden rayiç bedel müessesesi yerine, mezkûr kanun ile getirilmek istenen vergi değerinin esas alınması usulü ile vakıfların gerçek değerlerinin çok altında bir fiyatla satılmasına neden olacağı, bu suretle de Hazinesin zarara uğrayacağı, ayrıca getirilen düzenleme ile bir kısım kişilerin de haksız kazanç sağlamasına imkân tanıyabileceği belirtilmektedir.

Geri gönderme tezkeresinde sonuç olarak; Hazinesin zarara uğramasının önlenmesi amacıyla kanun bir defa daha görüşülmek üzere iade edilmiştir.

Kanunun ve geri gönderme tezkeresinin tümü üzerinde yapılan görüşmelerde;

– Cumhurbaşkanının veto gerekçesinin doğru bulunduğu,

– Tasarının Genel Kuruldan geçmeden önce Komisyonumuzda görüşülmesi sırasında kabul edilen şekli ile yeniden düzenlenmesinin uygun olacağı,

şeklindeki görüşleri takiben Kanunun tümü Komisyonumuzca da benimsenerek maddelerinin görüşülmesine geçilmiştir.

Kanunun;

– Çerçeve 1 inci maddesi, geri gönderme tezkeresinde belirtilen mahsurların önlenbilmesini teminen yeniden düzenlenmek suretiyle,

– Çerçeve 2 nci maddesi ile yürürlük ve yürütmeye ilişkin 3 ve 4 üncü maddeleri ise aynen, kabul edilmiştir.

Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan
İlyas Aktaş
Samsun
Bu Rapor Sözcüsil
Melih Pabuçcuoğlu
Balıkesir
Kâtip
Hayri Doğan
Antalya
Üye
Gaffar Yakın
Afyon
(İmzada bulunamadı)
Üye
İbrahim Arısoy
Niğde
Üye
Necmi Hoşver
Bolu
Üye
Nevfel Şahin
Çanakkale
Üye
Muharrem Şemsek
Çorum
Üye
M. Fevzi Yalçın
Eskişehir
Üye
Abdullah Gül
Kayseri
(Muhalefet şerhim eklidir)
Üye
Mehmet Ali Yavuz
Konya
Üye
Mustafa Yılmaz
Malatya
Üye
Neşat Özer
Muğla
(İmzada bulunamadı)

Başkanvekili
Yılmaz Ovalı
Bursa
Sözcü
Alaettin Kurt
Kocaeli
Üye
Veli Andaç Durak
Adana
Üye
Bilal Güngör
Ankara
Üye
Zeki Ergezen
Bitlis
Üye
Mustafa Çiloğlu
Burdur
Üye
A. Adnan Türkoğlu
Çorum
Üye
Mehmet Gözlükaya
Denizli
Üye
Nurhan Tekinel
Kastamonu
Üye
Osman Develioğlu
Kayseri
Üye
Mustafa Ünaldı
Konya
(Muhalifim M. Ş. Eklidir.)
Üye
Yahya Uslu
Manisa
Üye
Koray Aydın
Trabzon

MUHALEFET ŞERHİ

Vakıf mülkiyetlerinin vakıfnamelere veya tarihi intikallere göre yeniden düzenlenmesine ihtiyaç var iken, bu teklifle, zilliyete bağlı olarak veya bunun dışında oluşmuş bir nevi yağmalama olaylarına -devlete biraz daha para getirmek pahasına- hız verilmek istenmektedir.

Esasta sahih vakıflar ile diğerlerinin birbirinden ayrılması gerekir. Bunların aynı sayılmasının tarihî ve vicdanî sorumluluk getireceği kanaatini taşıyoruz.

Vakıfnamelere uyulmaması, belirli hayır hizmetlerine tahsis edilmiş bu mülklerin gayeleri dışına çıkarılmış olması (bundan evvel oluşmuş veya bundan sonra oluşacak olması fark etmez) olumlu bakılacak bir durum değildir. Bu hassasiyetle muhalifiz.

Prof. Dr. Mustafa Ünal

Plan ve Bütçe Komisyonu Üyesi

Konya

Doç. Dr. Abdullah Gül

Kayseri

Zeki Ergezen

Bitlis

ANAYASANIN 89 UNCU MADDESİ GEREĞİNCE CUMHURBAŞKANINCA BİR
DAHA GÖRÜŞÜLMEK ÜZERE GERİ GÖNDERİLEN KANUN

Vakıflar Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

Kanun No. : 4073

Kabul Tarihi : 16.2.1995

MADDE 1. — 5.6.1935 tarihli ve 2762 sayılı Vakıflar Kanununun 27 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 27. — Vakfın türüne göre ayırım yapılmaksızın (sahih, gayrisahih, tahsisat kabilinden v.b) mevcut mukataalı toprakların veya icareteynli gayrimenkullerin mülkiyetleri bu gayrimenkullerin vergi değerlerinin yüzde elli oranında hesap edilecek taviz karşılığında mutasarrıfına geçirilir. Taviz bedeli ödenmeden ortaklığın giderilmesi veya cebri icra yoluyla satışı yapılacak gayrimenkullerin taviz bedellerinin hesaplanmasında satış bedeli esas alınır.

MADDE 2. — 2762 sayılı Kanunun 28 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 28. — Yukarıdaki maddede yazılı tavizler toptan ödendiği takdirde gayrimenkulün mülkiyeti mutasarrıfı adına tapuda tescil olunur. Bu tavizin yarısı peşin ve geri kalanı üç yılda üç mûsavi taksitle de ödenebilir. Bu takdirde mülkiyet mutasarrıfı adına tescil edilmekle beraber gayrimenkulün tamamı geri kalan taksitler için birinci derecede ve birinci sırada ipotek sayılarak tapuya böylece kaydolunur. Taksitler için kanunî faiz yürütülür. Bu taksit zamanında ödenmezse geri kalan taksitlerin tamamı muaccel olur. Mülkiyetin mutasarrıfı adına tescilinden itibaren mukataa ve icare alınmaz.

MADDE 3. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

Vakıflar Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

"MADDE 1. — 5.6.1935 tarihli ve 2762 sayılı Vakıflar Kanununun 27 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 27. — Vakfın türüne göre ayırım yapılmaksızın (sahih, gayrisahih, tahsisat kabilinden v.b) mevcut mukataalı toprakların veya icareteynli gayrimenkullerin mülkiyetleri bu gayrimenkul hakkında, illerde defterdarlık, ilçelerde malmüdürlüğü kıymet takdir komisyonunca takdir edilecek rayiç bedelinin yüzde elli oranında hesap edilecek taviz karşılığında mutasarrıfına geçirilir. Taviz bedeli ödenmeden ortaklığın giderilmesi veya cebri icra yoluyla satışı yapılacak gayrimenkullerin taviz bedellerinin hesaplanmasında satış bedeli esas alınır."

MADDE 2. — Kanunun Çerçeve 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Kanunun 3 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Kanunun 4 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

